

DANIEL ROMANÍ

Cases
amb
història

V I E N A
E D I C I O N S

Índex

Pròleg de Josep Manuel Rueda | pàg. 7

La curiositat de mirar on viu la gent, de Catalina Serra | pàg. 11

Mapa d'ubicació dels elements | pàg. 13

1. Casa Museu Joan Maragall | pàg. 14
2. Casa Museu Amatller | pàg. 20
3. Biblioteca Arús | pàg. 26
4. Estudi Oleguer Junyent | pàg. 32
5. Reial Acadèmia de Medicina de Catalunya | pàg. 38
6. Casa Viader | pàg. 44
7. Casa d'estiu de Puig i Cadafalch | pàg. 50
8. Museu Emili Vilà | pàg. 56
9. Casa natal de Josep Pla | pàg. 62
10. Mas d'en Pinc | pàg. 68
11. Casa Galibern | pàg. 74
12. Espais Víctor Català | pàg. 80
13. Casa Museu Salvador Dalí | pàg. 86
14. La Maternitat d'Elna | pàg. 92
15. Casa Masó | pàg. 98
16. Can Montguix | pàg. 104
17. Casa Solà-Morales | pàg. 110
18. Museu Albéniz | pàg. 116

19. Monestir de Sant Pere del Burgal | pàg. 122
20. Casa Bonifaci | pàg. 128
21. Casa Duran i Sanpere | pàg. 134
22. Casa Museu Teixidor Bassacs | pàg. 140
23. Monestir de Sant Benet de Bages | pàg. 146
24. Mas Cerdà | pàg. 152
25. Casa Museu Prat de la Riba | pàg. 158
26. Casa Alegre de Sagrera | pàg. 164
27. Aeroport de Sabadell | pàg. 170
28. Museu Pau Casals | pàg. 176
29. Casa Navàs | pàg. 182
30. Castell-Monestir d'Escornalbou | pàg. 188
31. Mas Miró | pàg. 194
32. Espai Joan Fuster | pàg. 200
33. Museu Casa Barral | pàg. 206
34. Can Papiol | pàg. 212
35. Cau Ferrat | pàg. 218
36. L'Enrajolada | pàg. 224
37. Museu de Montserrat | pàg. 230
38. Can Negre | pàg. 236
39. Reial Acadèmia Catalana de Belles Arts de Sant Jordi | pàg. 242
40. Monestir de Pedralbes | pàg. 248
41. Casa Rocamora | pàg. 254
42. Casa Felip | pàg. 260
43. Gran Teatre del Liceu | pàg. 266
44. Palau Moja | pàg. 272

JOAN MARAGALL (1860-1911)

El llit que va salvar l'obra del poeta

CASA MUSEU JOAN MARAGALL

BARCELONA. Cada cop que l'actor Jep Barceló recita un vers, una dona que seu al meu costat el xiuxiueja amb cara d'emoció. Se'ls sap de memòria! Soc a l'espectacle *Maragall a casa*, un esplèndid monòleg teixit a partir d'articles, poemes i correspondència del poeta, que té lloc al que va ser el seu

menjador, on cada tarda a les cinc, puntualment, el matrimoni prenia el te (la dona de Joan Maragall, Clara Noble, era d'origen anglès per part de pare). L'attrezzo és mínim: uns quants diaris estesos damunt la taula i diversos barrets, que *Joan Maragall* es posa en funció d'allà on va. Té el barret

Façana de la Casa Museu Joan Maragall.

El llit on va morir el poeta.

de fer excursions, el d'anar a la llotja del Liceu —des d'on va presenciar l'horror que van causar les bombes que hi van esclatar l'any 1893— i el d'anar a l'Ateneu —va ser-ne secretari, amb Àngel Guimerà de president; Guimerà va fer el seu primer discurs en català, cosa que va generar una sonada protes-

ta per part d'uns quants membres—. Hi ha també els mobles de l'època, piano inclòs. Quan naixia una nova criatura, els germans grans esperaven que la mare baixés amb el nounat i els hi presentava en aquest menjador, mentre el pare, en Joan Maragall, tocava el piano.

DOLORS ALEU (1857-1913)

5

La primera metge catalana

REIAL ACADÈMIA DE MEDICINA DE CATALUNYA

BARCELONA. Els temps estan canviant a poc a poc. O no tant. La gran majoria d'estudiants de medicina avui són noies. Quan la meva dona va estudiar medicina, a finals dels 80, a les classes eren més o menys la meitat. I fa un segle i mig —*grosso modo*, sis generacions— no hi havia cap dona que gosés estudiar medicina, o gairebé cap. Una de les primeres va ser Dolors Aleu, que va aconseguir ser metge de dones i d'infants tenint-ho tot en contra, fins i tot el seu nom.

Entro a la seu de la Reial Acadèmia de Medicina de Catalunya, situada al cor de Ciutat Vella, on ella va estudiar, amb el propòsit de trobar-ne alguna traça. Hi ha poca gent. Tinc la impressió que és un edifici molt poc visitat pels barcelonins. Si sigués en una població de mida mitjana com Granollers, Tortosa o Perpinyà rebria un munt de visitants cada dia. El «problema» és que a Barcelona hi ha una pila d'edificis històrics d'allò més interessants. De seguida confirmo que val la pena visitar-lo (i fins i tot sopar-hi: Sternalia hi organitza *El Sopar dels Sentits*, amb visita inclosa). L'edifici es va construir per ser el Reial Col·legi de Cirurgia de Barcelona (ho va ser entre els anys 1760

i 1843); tot seguit va ser la seu de la Facultat de Medicina (1843-1906), abans del seu trasllat a l'actual edifici del carrer de Casanova. Des de l'any 1929 s'hi allotja la Reial Acadèmia de Medicina de Barcelona, entitat que continua activa: organitza sessions acadèmiques sobre treballs científics, el congrés d'història de la medicina catalana...

Dolors Aleu.

El saló de presidents de l'acadèmia és ple de retrats dels qui n'han estat. Hi abunden corbates i corbatins, barbes i bigotis. Tots són homes.

Se saben poques coses de la doctora Aleu, la primera metge catalana dels temps moderns que va exercir. (La primera que va acabar la carrera de medicina va ser Maria Elena Maseras: va demanar fer l'examen de llicenciatura i a Madrid li van retenir els papers... dos anys! Es va cansar d'esperar, va estudiar magisteri i va acabar fent de mestra a

Maó.) Quan Dolors Aleu va morir, el seu marit va destruir la seva documentació, probablement endut per un atac de ràbia per la tragèdia que van viure: el seu fill gran, brillant estudiant que seguia els passos de la mare, s'havia contagiada de tuberculosi en les pràctiques de medicina a l'Hospital Clínic i va morir al cap de poc. Des d'aleshores, Dolors

II

RAMON GALIBERN (1817-1884)

Fer les Amèriques a l'adolescència

CASA GALIBERN

TORROELLA DE MONTGRÍ. Em costa d'imaginar com dos adolescents van decidir, fa dos segles, marxar sols de Torroella de Montgrí per fer les Amèriques. Melcior i Ramon Galibern Casanovas van voler iniciar una nova vida poc després que morís la seva mare. Suposo que, sent tan joves, el seu objectiu era més aviat cercar aventura que no pas fortuna, o una barreja de totes dues coses. Van establir-se a la ciutat de Bagé, pertanyent a l'estat de Rio Grande do Sul, al sud del Brasil, allà on comença la immensa pampa. Aleshores era quasi la fi del món. «Probablement van fer el viatge amb un vaixell francès que portava presos», m'explica Ramon Mascort, besnet de Ramon Galibern. Ramon Mascort és advocat i empresari, president de la Fundació Mascort, dedicada a la difusió de la història i l'art i a la defensa de la natura.

«Per la documentació conservada a l'arxiu familiar sabem que van obrir una botiga magatzem de queviures i els va anar bé», subratlla Mascort. Les històries dels avantpassats que van fer les Amèriques han protagonitzat sovint les llargues sobretaulades dels dinars de la família Mascort. «La meva

Ramon Galibern Casanovas.

L'entrada de Casa Galibern, seu de la Fundació Mascort.

àvia, Clara Galibern, m'explicava que cada nit una esclava s'estirava al llindar de la porta perquè, mentre ella dormia, no hi entrés res, ja fos una serp o una persona amb males intencions», explica Ramon Mascort. Clara Galibern era la quarta filla —i la darrera que van tenir al Brasil— del matrimoni format per Ramon Galibern i Manuela Francisca de Rezende y de Mello, una noia de Rio Grande do Sul que tampoc era autòctona: els seus pares procedien de l'illa de Madeira.

En Melcior no va tornar mai a Catalunya. En canvi, en Ramon, tot i fer arrels al Brasil, va decidir tornar a la seva Torroella natal. Ja havia treballat prou i volia dedicar-se a la família. Del Brasil estant, Ramon Galibern va comprar dues

cases contigües al cèntric carrer de l'Església de Torroella de Montgrí, situades just davant del Palau Solterra (un palau del segle xv que va ser residència dels comtes de Torroella de Montgrí i que actualment és una de les seus de la Fundació Vila Casas), per reformar-les del tot. En Ramon anava dient per carta al seu germà Genís, que residia a Torroella, com volia que fos la casa, que es va acabar el 1875. Ramon Galibern i la seva dona van tenir tres fills més a la nova llar de Catalunya.

Passejo per Casa Galibern, d'inequívoca «arquitectura indiana», amb Ramon Mascort. Les sales són ben espaioses: com que hi ha molt poc mobiliari «s'han fet» més grans. Els terres, de ce-